

נשיא דן / שבת הגדול (ב) | מעלת ד' ימי ביקור קרבן הפסח

הגדול להינצל ממהו בחמץ.	קדושת לוי: שבת גדלות המוחין.
חתם סופר: השבת שלפני יצי"מ היתה גדולה יותר.	עטרת ישועה: שבת ערב פסח ר"ת שפע.
אמרי יוסף: יכינו עצמם להגאולה בפסח הבא.	מגן אברהם: צריך לשוב בתשובה בשבת הגדול.
דברות קודש לעלוב: שבת הגדול בבחינת גדול.	בני יששכר: שבת הגדול להורות שהשי"ת מנהיג העולם כרצונו.
מאור ושמשי: מעלת ארבעת הימים שלפני הפסח.	דעת משה: שבת הגדול כולל כל שבתות השנה.
דברי שמואל - חידושי הרי"ם: יו"ד לניסן הוא כיום כיפור.	שפת אמת: כל הנהגה חדשה צריך להיות בשבת. שבת הגדול קיבלה עדות כפולה.
עבודת ישראל: ד' ימי ביקור קרבן פסח כנגד אות ד'.	מנחם ציון: מסוגל לביאת אליהו הנביא.
אוהב ישראל: קשירת השה לרמז על עשיית המצוה במסירות נפש ובשמחה.	הרה"ק מהרי"ד מבעלזא: זמן ביעור יצר הרע.
מגן אברהם: ויקחו להם ש"ה שער התשובה.	חתם סופר: שבת הגדול הכנה לימי הקיץ.
שער המלך: מעלת ארבעת ימי הביקור.	בית אברהם: טהרה אפילו לפחותים.
קדושת לוי: יקחו את הפסח בעשור לחודש דווקא.	ברכת משה: שבת הגדול הכנה ליום הגדול והנורא. שהייתה שבת יותר גדולה. להתפלל בשבת
דברי חיים: ביום שקוראין בו שבט דן חל יום א' דראש השנה.	

משניות - מסכת פסחים

ד מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנִי, וְכֹאֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל אָבִיו, וְאִם אֵין דַּעַת בְּבֵן, אָבִיו מְלַמְּדוֹ: מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת - שֶׁבִּכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה, שֶׁבִּכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֹר יִרְקוֹת, הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר, שֶׁבִּכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשֶׂר צָלִי, שְׁלֹק, וּמִבְשָׁל, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ צָלִי, שֶׁבִּכְל הַלֵּילוֹת אָנוּ מְטְבִילִין פֶּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים, וְלִפִּי דַעְתּוֹ שֶׁל בֵּן, אָבִיו מְלַמְּדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנוֹת וּמִסִּים בְּשִׁבְחָה, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אוֹיֵב אָבִי, עַד שִׁיגְמֹר כָּל הַפְּרָשָׁה בְּלֵה.

פירוש ר"ע מברטנורא

ד. וְכֹאֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל. בְּכָל הַסְפָּרִים אֵין כָּתוּב וְכֹאֵן, אֶלָּא וְכֵן, כִּמּוֹ כֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דּוֹבְרוֹת (במדבר כו), כְּלוּמַר וְדִין הוּא שֶׁבְּמִזְיַגְת כּוֹס שְׁנִי יִהְיֶה הֵבֵן שׁוֹאֵל מַה נִּשְׁתַּנָּה: הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ צָלִי. בְּזֶמֶן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם הָיָה הֵבֵן שׁוֹאֵל כֵּן: מִתְחִיל בְּגִנוֹת. מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ וְעַבְדִּים הָיוּ: וּמִסִּים בְּשִׁבְחָה. שֶׁקָּרְבָנו הַמָּקוֹם לַעֲבוּדָתוֹ וְגַאֲלָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם:

מסורת
הנצ"ח

לשון חבמים ♦ האיסקריטין - לפיחית (רע"צ חלה פ"א מ"ד):

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

ה. כלי שיש בו טלאי, אם הוא בענין שיש לחוש שפא יש תחת הטלאי משהו חמץ בעין, אזי צריך מקדם ללבן אותו מקום, עד שידע בברור, שאם היה שם משהו חמץ היה נשרף, ואחר כך יגעילו. ואם אין חשש שיהא שם חמץ בעין, אזי אם היה הטלאי נעשה קדם שהשתמשו בו חמץ, יכול להגעילו כמו שהוא, דכמו שבלע את החמץ, כך יפלטנו בהגעלה. אבל אם נשתמש תחלה בכלי חמץ, ואחר כך שמו את הטלאי, אזי לא מהני לה ההגעלה למקום שתחת הטלאי, אלא צריך לתן גם כן קדם ההגעלה גחלים על הטלאי ללבן את המקום שהוא. ואם הטלאי נתחבר בהתכת בדיל או כסף וכדומה, יכול להגעילו כמו שהוא, כי בליעת החמץ נשרפה אז בהתכה.

(ד) ויש אומרים, שמספיק לבון קל. ובאינו בן יומו ודאי יש לסמך להקל.

ו. מדוכה במקום שדרכו לדוף בו דברים חריפים עם חמץ ביחד, צריכה לבון קל, דהינו שממלאין אותה גחלים בוערות שתרתח כל כך עד שהקש נשרף עליו מבחוץ. ובמקום שאין דרכו לדוף בה רק פלפלין וכדומה, סגי בהגעלה. (ה) וכשא"א ללבן – אם אין בו גומות די בהגעלה. (ו) ובזה מצוה מן המבחר לדון קודם פסח.

ז. פלים שהחזיק בהם יין-שרף לקיום, אין טעם וריח יין-השרף נפלט על ידי הגעלה, רק אם בשל אותן היטב במים עם אפר עד שנסתלק מהם הריח לגמרי, מועילה להם אחר כך הגעלה.

ח. הגעלת החבית יעשה בדרך זה, ילבן אבנים וישימן בה, ויערה עליהן מים

חק לניסון

י' ניסון

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

רותחין מפלי ראשון, ויגלגל את החבית כדי שתגיע הגעלה לכל מקום. וחביות שלנו שהן עשויות מכמה דפים מחברים בחשוקים, אם עמד בהם חמץ, כגון יין-שרף או שהחזיק בהן קמח, לא מהני להו הגעלה.^ז
(ז) עין דיני הגעלת חביות במ"ב.

ט. כל דבר שצריך הגעלה, לא מהני ליה קלפה, אלא דוקא הגעלה.

י. כל פלי שאי אפשר לנקותו היטב, כגון הנפה, וכיס של ריחים, וכן סלים שמשתמשים בהם חמץ, וכן מגררת (ריב אייזען), וכן פלי שפיו צר ואי אפשר לשפשפו מבפנים, או שיש לו קנים, לא מהני לה הגעלה.

יא. התבות שמצניעים בהם מאכלים כל השנה, ולפעמים נשפך שם מרק מן הקדרות, צריכין הכשר קל^ט, דהינו שמעריץ עליהן רותחין. ודוקא מתוך הפלי שהרתיחו בו את המים. ולא יזרוק את המים, אלא ישפכם עליהן בקלות. והשלחנות, נוהגין גם כן ללבן אבנים, ומניחין על השלחן, ושופכין עליהם רותחין, ומוליכין את האבנים ממקום למקום, באפן שיהיו מים רותחים על פני כלו. וצריכין לשפשפן מקדם, ואחר מצת-לעת יכשירום. ומכל מקום יש נוהגין שלא להשתמש גם אחר ההכשר בשלחנות ובתבות, אלא בפריסת מפה או דבר אחר.^י

ח. ואם לפעמים מניחים שם פשטידא חמה, כשלחנות, דינן כשלחנות שלהלן. (ט) כן יש לנהג בארונות וכדומה, שיש בהם חריצים. אך בשלחנות פשוטין להחמיר.

יב. ידות הפלים צריכות גם כן הכשר. ומכל מקום אם אין היד נכנסת לתוך היורה, יכול להכשיר את היד בשפיכת רותחין עליה.

יג. כל פלי שתיה וכלי המדות צריכין גם כן הגעלה יא. וכלי זכוכית, נוהגין במדינות אלו דלא מהני להו הגעלה יב, וכן פלי מתכת שהן מתכין מבפנים בהתוף זכוכית (שמעלץ) אין להם תקנה בהגעלה, אבל יג סגי להו בלבון קל, כמו מדוכה בסעיף ו (עין חתם סופר, יורה דעה סימן קי"ג).

יד. כלים, שרב תשימשם בצונן ושלא ע"י כבישה, ותוך מעל"ע לא השתמש בהן חמץ בהם, מועיל

להכשירם אף במלוי וערוי [ימלאנו על כל גדותיו מים צוננים כ"ד שעות וישפכם, וכסדר הזה יעשה ג' פעמים]. יא) ובמקום שאין בנמצא כלי זכוכית ואין לו כלים אחרים – כתב חיי"א, שיכשיר במלוי וערוי, כנ"ל. [ומה שלא הצריכו הגעלה – מפני שאינו מצוי, שישתמש בכלי זכוכית בחמץ חם]. יב) לא נזכר במ"ב.

יד. אין מגעילין אלא במים, ולא יהא בהם שום תערובת, אפלו אפר וכדומה. אם הגעיל הרבה ביוֹרה עד שִנְעָפְרוּ הַמִּים כְּעֵין צִיר, אין מגעילין עוד בהם.

טו. אם מגעיל על ידי צבת, שִמְחִזִיק בָּהּ אֶת הַפְּלִי, צָרִיךְ לְרַפּוֹת אֶת הַפְּלִי וּלְחַזּוֹר וּלְתַפְסוֹ. דָּאם לֹא כֵן, הָרִי לֹא בָּאוּ מִימֵי הַהֲגָעָלָה בְּמָקוֹם הַצָּבֵת. וטוב יותר לשים את הפלי במַחְרוֹזָה [שְׂבֻכָּה] (נעטץ) או בתוף סל. ולא יניח פלים הרבה בפעם אחת לתוף הפלי שהוא מגעיל בו, כדי שלא יגעו זה בזה. דָּאם כֵּן, בְּמָקוֹם נִגְיַעְתָּן אֵינָן נִגְעָלִין.

טז. אין להגעיל אלא פלי שאינו בן-יומו, דְּהֵינּוּ שֶׁכָּבַר עֲבַר מֵעַת-לֵעַת י', מִשְׁעָה שֶׁבְּשָׁלוּ בּוֹ חֲמֵץ. וכן היוֹרה שִמְגָעִילִין בָּהּ לֹא תִהְיֶה בַת-יוֹמָה. וְיִשְׁגִּיחַ שֶׁבְּכָל פֶּעַם שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת הַפְּלִי לְתוֹךְ הַיּוֹרָה, יַעֲלוּ הַמִּים רְתִיחוֹת. וְאִם צָרִיךְ לְהִגְעִיל אֶת הַיּוֹרָה, אֲזִי כְּשֶׁהַמִּים מַעֲלִין רְתִיחוֹת, תִּהְיֶה הַיּוֹרָה מְלֵאָה, וְיִזְרוֹק בָּהּ אֲבָנִים מְלֻבָּנוֹת, כְּדִי שִׁשְׁטְפוּ הַמִּים הָרוֹתְחִין עַל שְׂפָתָהּ. וְאִין לְהִגְעִיל [בְּעָרֵב פֶּסֶח] רַק עַד חֲצוֹת הַיּוֹם.

יג) ויש מהדרים, שיעברו שלשה ימים (בה"ל).

יז. נוהגין שאחר ההגעלה שוטפים את הפלים במים קרים.

יח. אם אפשר יש להגעיל בפני בעל תורה הבקי בדיני הגעלה.

יסוד ושורש העבודה

גם האר"י ז"ל מזְהִיר מאד על זְהִירַת מַשְׁהוּ חֲמֵץ בַּפֶּסַח, וְכָתַב, שְׂיִחְמִיר הָאָדָם בְּכָל הַחֲמֻרוֹת שֶׁל כָּל הַפּוֹסְקִים. וְהַזְהִיר מִמַּשְׁהוּ חֲמֵץ בַּפֶּסַח, מִבְּטָח לוֹ שֶׁלֹא יִחָטֵא כָּל הַשָּׁנָה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְעַל-כֵּן כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים רָאוּי לְאָדָם לְמַעַט בְּאֲכִילַת מִצָּה אֲף שֶׁהִיא שְׁמוּרָה מִשְׁעַת קִצְיָהּ, כִּי אֵינָהּ יוֹדֵעַ אֵיזָה מִהֵן יִכָּשֵׁר מִמַּשְׁהוּ חֲמֵץ בְּשַׁעַת אַפְיָהּ; וְתִפְקֹ לְרַעֲב נִפְשָׁהּ בְּשֹׂאֵר מְאֻכָּלִים וּבְמִינֵי לֶפֶתָן. גַּם נִהְגּוּ יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, שֶׁאֵין אוֹכְלִים מִצָּה שְׂבֹא עָלֶיהָ מִיָּם אַחֵר אַפְיָתָהּ. כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִשְׁקָה מְדַבֵּשׁ שְׂבֻכָּלִים קִטְנִים הַנִּמְכָּרִים בַּשּׁוּק, רָאוּי לְהַזְהִיר מִלְּשִׁתוֹתָם, שֶׁנִּתְבָּרַר שְׂמַעְרָבִין בָּהֶם קָמַח. וְאִם מְדַבֵּשׁ הַנֶּעֱשִׂים בְּחֻבִּיּוֹת גְּדוֹלִים, רָאוּי לְאָדָם לְמַעַט בְּשִׁתּוֹתָו בְּכָל מָה דְּאֶפְשָׁר, וּבִיחּוּד מִמַּשְׁקָה "קִנוּאס" שְׁעוֹשִׂין מִ"יֶאגְדָּעס" אוֹ מִתְּפוּחִים, רָאוּי לְכָל יִרְאָ וְחֹרֵד לְהִרְחִיק מִשִּׁתּוֹתָו, כִּי עַל-פִּי רַב נִמְצְאִים בְּתוֹךְ הַחֻבִּיּוֹת גְּרַעֲיָנִים חֲמוּצִים.

פֶּרֶק שְׁמִינִי

לֵיל יוֹם-טוֹב שְׁנֵי וּסְפִירַת הָעֶמֶר

אַחֵר עֲרֻבִית דְּלִיל שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח, עַל-פִּי כְּתָבֵי הָאֲר"י ז"ל לֹא יִסְפּוּ סְפִירַת-הָעֶמֶר בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת עִם הַצִּבּוּר אַחֵר תְּפִלַּת עֲרֻבִית קֹדֶם הַסֵּדֶר, כִּי תִקּוֹן מִצְוָה זוֹ עַל סֵדֶר תִּקּוֹן הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוּשִׁים אֵינָהּ בָּאָה כִּי-אִם דְּיוֹקָא אַחֵר גָּמַר כָּל הַסֵּדֶר בְּכָל הַלְכוּתוֹ. אֲף בְּשֹׂאֵר יָמֵי הַסְּפִירָה יִזְהַר לְסַפֵּר דְּיוֹקָא עִם הַצִּבּוּר בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת. וְעֲרֻבִית תְּפִלָּה בְּזִמְנָהּ, מִצְוָה בְּכָל הַשָּׁנָה, וְיִמָּה גַּם בִּימֵי הָעֶמֶר, כְּדִי לְסַפֵּר סְפִירַת-הָעֶמֶר עִם הַצִּבּוּר.

חֶק לְנִיסָן

יָסוֹד וּשְׂוֹרֵשׁ הָעֲבוּדָה

י' נִיסָן

יִזְהַר הָאָדָם בְּמַצּוֹת סְפִירַת-הָעֶמֶר. וְזֶה לְשׁוֹן הַזִּהָר הַקָּדוֹשׁ פְּרָשֶׁת אֱמֹר (דף צו):

בּוֹא וּרְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁאֵינוֹ סוֹפֵר חֲשׁוֹנוֹ זֶה, אֵלּוּ שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת תְּמִימוֹת לְזִכּוֹת לְטָהָרָה זֹאת, אֵינוֹ נִקְרָא טָהוֹר, וְאֵינוֹ בְּכָלֵל טָהוֹר, וְאֵינוֹ שׁוֹה שְׂיָהָה לוֹ חֵלֶק בַּתּוֹרָה. וּמִי שֶׁמִּגִּיעַ טָהוֹר לְאוֹתוֹ יוֹם [חַג הַשְּׁבוּעוֹת]...

תָּא חַזִּי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּלֹא מְנִי חֲשִׁבְנָא דָּא, אֲנֹן שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת תְּמִימוֹת לְמִזְכְּרֵי לְדְבִיּוּתָא דָּא, לֹא אֶקְרִי טָהוֹר, וְלֹא בְּכָלֵל דְּטָהוֹר הוּא, וְלֹא הוּא כְּדָאי לְמַהוּיָּה לְהַלְקָא בְּאוֹרֵיתָא. וּמָאן דְּמִטִּי טָהוֹר לְהָאִי יוֹמָא וְכוּ', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ בְּקַצְיוֹר.

וְהַתְּבוּנָה עַל מְקוֹמוֹ וְהַנֵּנוּ אֵזֶן מְלִין תְּבַחֵן מִזֶּה גִּדּוֹל עֲנָשׁוֹ, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, לְהַמְבַטְלָהּ, וְגִדּוֹל שְׁכָרָה לְהַמְקִימָהּ. אִךְ אִם קִיּוֹם עֲשֵׂה שְׁבָה עַל דְּרָךְ מַצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמֶּדֶה הוּא — קִיּוֹם וְלֹא קִיּוֹם כָּלֵל, כְּמַבְאָר לְמַעְלָה בַּשְּׁעָרִים הַקּוֹדְמִים כְּרָאִי מִצָּ"ג בְּרָאִיוֹת בְּרוּרוֹת, וּבִיחּוּד בְּמַצָּה זְמַנִּית זוֹ שֶׁל סְפִירַת-הָעֶמֶר, שֶׁהַמַּעֲיָן בַּזִּהָר הַקָּדוֹשׁ וּבִכְתָּבֵי הָאֲר"י ז"ל, עֵינָיו יִרְאוּ וְעַפְעָפִיו יִבְחֲנוּ גִדּוֹל מַעְלָתָהּ וְתִקּוּנֶיהָ הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרָאִים בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים הַנִּעֲשִׂים בְּקִיּוּמָהּ. וְאִיךְ וּמָה רָאוּ לְאָדָם לְהַכִּין אֶת לְבוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ אֶל עֲצָם הַכּוֹנֵה; אִךְ לֹא כָּל מַחֲא סָבִל דָּא לְכוֹן כּוֹנֵן הָאֲר"י ז"ל, לְכֵן אֵין טוֹב לְאָדָם כִּי-אִם לְהַתְקִין אֶת עֲצָמוֹ לְתַפְלָה לְעַנִּי כִּי יִטֵּף מִלְּתוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ אֲמוּרָה עַל עֲנִיּוֹת דַּעַת בָּזָה. וּמִקֵּדָם לְהַכְנִיס אֲמוּנָה שְׁלִמָה וְאַמִּתִּית עַל-כָּל-פָּנִים בְּלָבוֹ, שֶׁהָלוֹא הוּא כְּמוֹס סוֹד ה' לִירְאִיו בְּמַצָּה זוֹ הִיא בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, וּבְקִיּוּמָהּ יַעֲשֶׂה בָּהֶם תְּקוּנִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים. וְעַל זֶה יִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה, שְׂיָהָא חָשׁוּב מַצָּה זוֹ בְּעֵינֵי הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שֶׁמוֹ כָּאֵלּוּ כּוֹן בְּכָל הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁכּוֹנֵן בָּהּ אֲנָשִׁי-כְּנֻסֶת-הַגְּדוֹלָה. וַיֹּאמֶר "לְשֵׁם יְחִיד וְכוּ'", וְאַחֲרֵי-כֵן יִבְרַךְ הַבְּרָכָה בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה מְאֹד. וּכְשִׁיסִּים "עַל סְפִירַת הָעֶמֶר", יִכִּין לְבוֹ אֶל שִׁמְחָה עֲצוּמָה יוֹתֵר בְּעֵת עֲשִׂית הַמַּצָּה, דִּהְיֵנוּ בְּעֵת שִׁיאֲמַר "הַיּוֹם יוֹם אֶחָד לְעֶמֶר" וַיִּכִּין בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁבָתוֹת אֵלּוּ שִׁיּוּצָאִים מִפִּי, עוֹשֶׂה תְּקוּנִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, וַיִּכִּין גַּם-כֵּן לְתֵת בָּזָה נַחַת-רוּחַ לְיֹצְרוֹ וּבּוֹרָאוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁמוֹ וְיִתְעַלָּה.

תִּסּוּ

ליקוט מספרים הקדושים

שבת גדלות המוחין

ומזה הטעם כתבו הפוסקים ששבת שלפני פסח קורין אותו שבת הגדול. על שם נס הגדול שנעשה בו שפסח מצרים מקחו מבעשור וקשרו אוותו בכרעי המטה ושואלין המצריים למה זה לכם, והשיבום לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו והיה שיניהם קיהות על זה ששוחטין את אלהיהם, ולכאורה יש להבין מפני מה יחסו וקראו לזה הנס גדול יותר משאר ניסים, וכי לא היו ניסים גדולים יותר מזה הנס, והא נס דקריעת ים סוף ושאר ניסים שעשה השי"ת עם עמו ישראל היו יותר גדולים מזה הנס. אך רמזו לנו שישאל בעת הזאת עבדו להשי"ת במוחין דגדלות וכל מי שעובד להשי"ת במוחין דגדלות אזי אין לו שום מורא ופחד מכל איזה מאורע שבא עליו כאשר ביארנו למעלה, ולזה קראו אותו נס גדול שנעשה בגדלות השכל שלא היה להם שום מורא ופחד מן המצריים, אף על פי שהיו רוצין לשחוט את אלהיהם.

(קדושת לוי)

שבת ערב פסח ר"ת שפ"ע

ש'בת ע'רב פ'סח - ראשי תיבות שפ"ע, רמז שכשחל קביעות כזה, בקל להמשיך שפע לעם בני ישראל.

(עטרת ישועה - מועדים, ליקוטים לפסח)

צריך לשוב בתשובה בשבת הגדול

וזה שקוראים השבת הזה שלפני הפסח בשם שבת הגדול. שהוא ע"ש הנס מהשה. כי ש"מ נומ' ש'בת ה'גדול, וגם ש'ער ה'תשובה שמרמזו בכתוב ויקחו להם ש"ה.

שבשבת זה צריכים ישראל לפתוח שערי תשובה לכטל השאור וחמץ בד' ביטולים וכו'.

(מגן אברהם)

שבת הגדול להורות שהשי"ת מנהיג העולם כרצונו

נראה לי עוד טעם לקריאת השבת הנה שבת הגדול. דהנה (שמו"ר טו ג, זוהר ח"ג רנ.) המצריים היו עובדים לצאן הוא מזל טלה בכור המזלות, בחשבם כי אין הנהגה גדולה למעלה מן המזלות רק הכל על פי המזלות. והנה ישראל על פי צווי השי"ת לקחו את הטלה וקשרוהו בכרעי המטה, לשחטו ולזרוק את דמו (הוא כחו וחיותו כי הדם הוא הנפש) לשם ד', להורות כי כח המזלות ותנועתם מסור ביד השי"ת לכל אשר יחפוץ יטה אותם כי גבוה מעל גבוה שומר, והוא ית"ש מנהיג את המזלות בכחו ושפעו והשגחתו כרצונו, וכמו שאמר יתרו (שמות יח, יא) עתה ידעתי כי גדול ד' מכל האלקים.

והנה צוה השי"ת להיות מקחו מבעשור דייקא על שהיה אז ביום השבת, (עיין חינוך מצוה לב) ושבת מורה על חידוש עולם מהמחדש בטובו, וכיון שהוא המחדש הוא יכול לשדדם כרצונו אל כל אשר יחפוץ יטה אותם. ולכך נקרא השבת הזה שבת הגדול. שבו נתגלה ונודע כי גדול ד' מכל האלקים. אחרי כתבי זאת ראיתי מעין זה כתב גם כן הרב בעל עוללות אפרים.

(בני יששכר)

שבת"ג כולל כל שבתות השנה

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, מפני הנס שנעשה בו. י"ל דהנה שורש הנשמה חצובה מתחת כבודו ית"ש. ושופעת אורה על הגוף, וכשמגביר האדם רוחניותו ושורש נשמתו על הגוף, נעשה כולו זך, אפילו הגוף כמו הנשמה, וזה נעשה ע"י מעשה המצות, וכן באכילת מצה וחכוסות, וביתרון שאת יוכל לתקן זאת בשבת הגדול, כי כולל שבתון דחול, ושבת ממש הכולל כל תיקון ימי החול, וקראו לשבת זו שבת הגדול שכולל כל שבתות השנה כנ"ל, והגם שלא תיקן בשאר השבתות, או מה שחסר אז יוכל לתקן בשבת זה. ואשר אין כחם יפה לזה אזי יבא אל הצדיק

הדור, ועליו רמיא חיובא להעלות אותם. וככה יופיע הש"י ב"ה חסדו עלינו, שנחוג חג הבע"ל בשמחה ובקדושה ומהרה אמן כי"ר.

(דעת משה)

כל הנהגה חדשה צריך להיות בשבת

נראה כמו שהיה קבלת התורה בשבת, כן התחלת המצות הוצרך להיות בשבת, שכל סדר הנהגה חדשה הוצרך להיות בשבת, שבכח השבת יכולין להעלות המעשים להשורש ולשנותם במדריגה שלמעלה מהטבע, לכן נקרא שבת הגדול, שהתחיל בו בחינת הגדלות.

(שפת אמת)

שבת הגדול קיבלה עדות כפול

הטעם ששבת זו נקראת בשם שבת הגדול. כי עד ליציאת מצרים היתה השבת מציינת עובדה אחת, את בריאת העולם על ידי הבורא יתברך, ככתוב (שמות כ, יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, אבל מיציאת מצרים והלאה נוספה לה לשבת דבר נוסף, היא גם זכר ליציאת מצרים, ככתוב (דברים ה, טו) כי עבד היית בארץ מצרים ויוצאך ה' וכו', על כן צוץ ה' לעשות את יום השבת, מצוות השבת קיבלה איפוא מעת יציאת מצרים יתר גדולה, בהיותה עדות כפולה, לבריאת העולם ולשחרור ישראל מבית עבדים. על כן ראוייה השבת להיקרא בשם שבת הגדול.

(שפת אמת)

ער"פ שחל בשבת מסוגל לביאת אליהו הנביא

וערבה לה' מנחת יהודה וגו' (מלאכי ג, ד). הפטורה זו אנו קורין בערב פסח שחל בשבת, ומסיימין הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא. ובדרך פשוט נ"ל טעם הגון לזה, כי אנחנו בני ישראל קוי ה' יחליפו כח, מחכים ומצפים לתשועת ה' על גאולתנו ועל פדות נפשינו בעת הזאת אשר היתה מאז ומקדם עת גאולה וישועה, וכמאחז"ל (ר"ה יא.) בניסן עתידין לגאל. על כן נפשנו חכתה לה', יוסף שנית ידו לקבץ נדחי עמו ישראל. ואולם לפי"ז ע"כ הגאולה צריכה להיות בט"ו בניסן, כאשר היה בימי קדם עת רצון, והקבלה בידינו שאליהו יבוא לבשר את

ישראל יום אחד טרם הגלות נגלות אלינו המורה צדק, ואם כן שיבוא אליהו בערב פסח.

וכבר מובטח להם לישראל (עירובין מג.) שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי יו"ט, אך כל זה נשאר בערב יו"ט, ומעמא דמלתא משום שישראל טרודין בהלכות שבת ויו"ט, משא"כ בערב פסח שחל להיות בשבת, שכבר מוכן הכל מערב שבת, יוכל לבוא בערב פסח, לכך קורין היום הפטרה זו, ומזכירין בה ביאת אליהו בא יבא ברנה.

(מנחם ציון)

זמן ביעור היצר הרע

'כי הנה היום בא בוער כתנור' וגו' (מלאכי ג, יט. מתוך הפטורת 'וערבה'). הנה, מתיקוני שריפת החמץ בערב פסח הוא, כנודע מספח"ק, לבער את יצר הרע ואת כל החיצונים המעכבים מלהידבק אל הטוב, ואם כן כשערב פסח חל בשבת קודש, שאין שורפין בה את החמץ, הרי ודאי שיש בכח עצם יום השבת, לעשות כל התיקונים ולשרוף ולבער כל החיצונים המתנגדים לקדושה ומעיקרים לשכינה.

וזהו פירוש הכתוב 'הנה היום בא בוער כתנור', רומז על עצם יום השבת שבוער כתנור, ועל אף שאין שורפין את החמץ היום בפועל, הרי שיש בכח יום השבת לבער ולהבעיר רוח הטומאה מן הארץ, וכל הרשעה כעשן תכלה מאליה בזכות עיצומו של יום.

(כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

שבת הגדול הכנה לימי הקיץ שלא יבואו לידי חטא

מאז חוקבע לדרוש ברבים בשתי שבתות אלו, שלפני הפסח ולפני יה"כ, והטעם כי ידוע עיקרי חטאים המה חרבוני קיץ, כי ימות החורף נדמו לימי הזקנה והמיתה אשר אין בהם כל חפץ. ולכן נקבעו אז ימי התשובה והכיפור שאז לבו נכנע ומוכן לתשובה, וגם אז צריכים תשובה כי עברו ימי הקיץ עלולים לחטוא ביותר, שהכל שמחים בו ובני אדם נאספים אחר אחת אל הגנות לעשות נבלות רבות רעות ולדבר

לה"ר רכילות כדבר ההמונים. וע"כ הוקבע אותו השבת שובה לעורר לבות עם ה' לשוב מאש עוותו.

אמנם בשבת הזה נקבע להזהירנו טרם יבואו ימי הקיץ שלא יתפתו ללכת אחר שרירות לבם הרע מבלי שיצטרכו לשוב בתשובה אח"כ. כי החוטא ושב הוא כגבור הלוחם ונוצח והוא נקרא גבור באמת כי גדול כח הבעל תשובה כידוע, אמנם הנזהר ועושה רצון בוראו לפני משורת הדין צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו אינו נכנס בגדרי מלחמה כלל וזהו נקרא גדול, העושה רצון מבקשיו ואינו מונע מהם דבר, כמבואר במחקרים שזהו החלוק בין תואר גדול לתואר גבור. העל כן נקרא שמו שבת הגדול שהוא מיועד לעשות האדם גדול, להזהירו טרם יבואו ימי הקיץ ולא יכנס בקשרי המלחמה להיות גבור.

אמנם ההכרח אשר הביאנו לכל זה שאנו מזהירים העם להיותם גדולים, ולא ממתנינים עד עברם פי ה' ואח"כ נכריחם לתשובה הלא במקום שבעלי תשובה עומדים וכו', י"ל ב' טעמים, א' שמא לא יספיק לעשות תשובה אח"כ ויממות טרם יבואו ימי התשובה, נמצא נאמר על הדרשן כמו שנאמר על יחזקאל (ג, יח) הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש כי לא הזהרתו. שנית כי הראות גבורה וניצוח כזה, היה טוב אם ה' מראהו בא' מחבריו וריעיו, ללחום עמהם ולמסור לסכנה ולצאת מהם בשלום וה' מתגדל שמו בעולם שהוא מנצח. אמנם להראות כחו וגבורתו בפגמו בשכינתא קדישא השוכן אתם בתוך טומאתם, נהי אי עבד ועשה ושב אח"כ יפה כחו, מ"מ עלינו לעשות כל מצדקי להמנע מזה לפיכך אנחנו חייבים להזהיר העם עתה קודם יבואו ימים הללו.

(חתם סופר)

טהרה אפילו לפחות שבפחותים

ענין שבת הגדול, הוא ע"ד מאמר אא"ז ביסוד העבודה עה"פ וסלחת לעוני כי רב הוא עפ"י משל למלך שעשה סעודה ביד רחבה אחרי ששרי המלך נכבדי אכלו כאות נפשם עדיין נשאר הרבה מאכלים, אז הזמין המלך בני המדינה ההמון עם שיאכלו לשובע, אמנם עדיין נשאר מהמאכלים, והיות שאין מכבודו של מלך לזרוק ממאכליו ע"כ היו מוכרחים לקרוא את כל האסירים והפושעים שבבית הסוהר שיאכלו מסעודת המלך.

זה פי' הכתוב וסלחת לעוני כי רב הוא, דהחמד של השי"ת כל כך גדול ולאין סוף ותכלית, ע"כ הוא מוכרח גם לסלוח לעונינו כדי שיהיה מקום להתפשטות החסדים, וזהו גם ענין שבת הגדול כי גדול קדוש הוא מאד לחסות בצל כנפיו אפילו לפחות שבפחותים ופושעים ומורדים, לטהרם ולהכניס לחג הקדוש.

(בית אברהם)

שבת הגדול הכנה ליום הגדול

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול (טור סימן תל). והטעם לזה יש לומר דאיתא בכתבי האריז"ל (משנת חסידים ניסן ג, ד. הובא בבאר היטב סימן תמו) הנזהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ואמרו בזוהר הק' (ח"ב פח, א) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, היינו דכל הנעשה במשך כל ששת ימי המעשה תלוי בשבת שלפני זה, אם כן יוצא שבהשפעה של השבת שלפני פסח תלוי שלא יכשל במשוהו חמץ בפסח, ועל ידי זה לא יחטא כל השנה.

ולכך מפטירין בשבת זו בפסוקי הגאולה (מלאכי ג, כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, כי בשבת זו תלוי יום הגדול דביאת משיח צדקנו כי אם נזכה להשמר ממשוהו חמץ, לא נחטא יותר, ויבוא משיח צדקנו, ולכך קוראין אותו שבת הגדול.

(ברכת משה - לעלוב)

שבת הגדול שהיה שבת יותר גדולה

הטעם שקורין לשבת שלפני פסח שבת הגדול, היות ובשבת זו ציוה להם השם יתברך הרבה מצוות לקיים יותר משאר שבתות, וכדי שיהא שהות בידם לקיים המצוות, היו צריכין להאריך את יום השבת, והיה השבת יותר גדול, ולכן נקרא שבת הגדול.

(ברכת משה לעלוב - תשכ"ח)

להתפלל בשבת הגדול להינצל ממשוהו בחמץ

שבת הגדול בשבת הגדול צריך כל אחד להתפלל שיוצאו השם יתברך להנצל

ממשהו חמין בפסח, וכדאיתא בזוה"ק (ח"ב פח, א) דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (עיין בספה"ק באר מים חיים פר' נצבים).

(ברכת משה לעלוב - תשכ"ח)

השבת שלפני יצי"מ היתה גדולה יותר

מובא בטור, אין אומרים ויהי נועם ואתה קדוש במוצאי שבת, חל יום טוב באותו שבוע. אחד הטעמים הוא, שאם אין ששת ימי המעשה, קדושת השבת עדיין נמשכת ואין לה הפסק. וא"כ הואיל ופסח מצרים היה יום טוב הראשון שקיבלו ישראל, וחל אז ביום ה', יוצא שהשבת שלפני יציאת מצרים היתה גדולה יותר וקדושתה נמשכה כל השבוע, אבל שאר השבתות עד אז, גדלם היה רק כ"ד שעות. ולכן קיבלה שבת זו שם שבת הגדול, הגדול מאז בריאת העולם.

(חתם סופר)

יכינו עצמם להגאולה בפסח הבא

בהפטורה לשבת הגדול, הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, לפני בוא יום הגדול והנורא וכו'. והנה גם אני אענה חלקי למה אומרים דייקא הפטרה זו בשבת הגדול. כי כיון שבשבת שלפני הפסח אתחלתא דגאולה, ונתעורר הנס שהיה ביצי"מ וכו', ואנו מקוים שתיוגמר ג"כ הגאולה בפסח, וערב הפסח יהי' מחיית עמלק כנ"ל, לכן אנו קורין הפטורה זו בשבת שלפני הפסח, הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום הגדול והנורא, כדי להזהיר העם שיכינו עצמם על זה, שיהיה הגאולה בפסח, ויהי' יום הגדול והנורא בפסח הבא.

(אמרי יוסף - ספינקא)

שבת הגדול - בחי' גדול

בטעם שקורין לשבת שלפני פסח שבת הגדול, יש לומר, דהנה בשבת זו נצטוו ישראל במצוות (שמות יב, כא) משכו וקחו לכם צאן, וגדול קרוי מי שנתגדל ונתחייב במצוות, דהקטן פטור מהמצוות, לכך נקרא שבת הגדול על שם שבו נתחייבו ישראל במצוות בבחינת גדול.

(כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל בשוה"ט שבת הגדול תשס"א)

מעלת וקדושת הד' ימים שלפני הפסח

בארבעת הימים הקדושים לפני יום טוב, מ' ניסן מתחילה הקדושה של ארבעה ימי ביקור, וכתוב במאור ושמש זי"ע, שבימים אלו אפשר להתעלות מאד, כי בכל שנה ושנה, משפיע אבינו שבשמים כוחות חדשים, שעל ידם נוכל לצאת מכל החמשים שערים של היפך הטהרה, ודבר זה מתחדש מחדש בכל שנה עבור כל יחיד, ובארבעה ימים האחרונים עם היום הראשון של יום טוב, נשפע סיוע עצום, לצאת בכל יום מעשרה שערים. ומקאזניצער מגיד זי"ע כתוב, שבארבעה ימים אלו משפיע השם יתברך את הקדושה שנשפעת בארבעה הימים שבין יום כיפור לסוכות, ואפשר לזכות בימים אלה לשפע עצום של התקרבות, ולהתמלא בהשתוקקות וכיסופין לזכות לעשות רצונו ית"ש במשך היום טוב, אשר כל תשוקה ותפלה, מסייע מאד לזכות לזה ביום טוב.

ובימים אלה, אבינו שבשמים אומר כביכול לכל אחד מאיתנו, מאי דהוה הוה, ומכאן ואילך נשתדל את המעט שאנו יכולים, ותיכף ישפיע עלינו אבינו שבשמים שפע עצום של השפעות טובות, באופן של פיסוח, דילוג, אהבה, ורצון, באופן של קפיצה שלא בהדרגה כלל וכלל.

(דברי חיזוק)

יו"ד לניסן הוא כיום כיפור

ולזה הוא הזמן מעתה ומעכשיו, כי באמת בתשרי עתידין להגאל כי מעשינו הטובים יגרמו באשר שמראש השנה ועד יוה"כ הוא עשרה ימים עוסקים בתשובה ואח"כ הד' ימים עוסקים במצות רבות. כמו כן מר"ח ניסן עד היום הזה יו"ד ימים צריכין להיות ג"כ בקדושה ובטהרה, ומהיום והלאה בד' ימים הבאים לתקן ולבדוק מכל חמץ ושאר הרומזים על היצה"ר ולעשות תשובה מאהבה. כי בתשרי הוא עושה רק תשובה מיראה, כי אימת מות עליו כי הבריות בו יפקדו לחיים, ונשאר רושם החמא השוגג, ע"ד הגמרא (יומא פו, ב) מיראה זדונות נעשה כשגגות, אבל בימים האלה צריכים לעשות תשובה מאהבה ולא נשאר כלום ונעשים זכיות. וזהו (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשל"ת בעוניך, ונשאר השוגג, לאפוקי עכשיו

נעשים זכיות, וזהו שכתב מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתך (ישעי' מד, כב) אפילו השוגגים שנשארו מתשרי, מש"ז כתיב מחיתי לשעבר, אבל שובה אלי כי גאלתיך כו' אף השוגג הנשאר שם נעשה כזכיות.

וכ"ז הוא אם נעשה תשובה מעכשיו ומעתה, ולפחות להרהר בלבינו תיכף ומיד, כי היום הוא יו"ד בחודש והוא ממש כיום כיפור ג"כ יו"ד בחודש ואינו דומה למועטים העושים למרובים וכו' (ילקוט שמעוני ויקרא תרע"ב). ואמר בשם אביו זצללה"ה הרמז בפסוק ואותי יום יום ידרושון (ישעיה נח, ב). היינו ע"ד הגמרא (חגיגה ה, ב) אם עוסק יום א' בשנה בתורה כאילו עסק כל השנה, נמצא בב' שבתות, הגדול והתשובה, לפחות אנו מתמחרים בכל שבת חצי היום בשעת הדרשה, ובצירוף הוא יום אחד וכאלו נעשה כל השנה כולה, והוא תועלת גדול בדרשות להורות לעוסקי ה' דרכי ה', וזהו ואותי יום יום היינו בב' שבתות הנ"ל, ידרושון, ומעלה עליהם כאלו עסקו כל השנה ע"כ. ודברי פי חכם חן.

(דברי שמואל)

עשור הזה כמו עשור דיום הכיפור, שהוא מטהר ומעמיד בחזרה ביושר, לכן נקרא יום הכיפורים יומא רבה, וכמו כן נקרא שבת הגדול.

(חידושי הרי"ם)

ד' ימי ביקור קרבן פסח נגד אות ד'

שישמעתי מהרב הגאון מוהר שמואל שמעלקא אב"ד דק"ק ניקלשבורג, כי מר"ח ניסן עד בעשור לחודש בו - הם עשרה ימים, כנגד אות י' של אדנ"י, ואח"כ ארבעה ימי ביקור קרבן פסח, - הם נגד אות ד', ואח"כ מיום הראשון של פסח עד ערב שבועות הם חמשים יום - כנגד אות נ', ואח"כ יום ראשון דשבועות - נגד אות א' דאדנ"י, ואז נבנה המלכות עד שנתגלה אות א' במלת אנכי ה' אלהיך עכ"ל.

(עבודת ישראל - פר' דברים)

קשירת השה לרמז על עשיית המצוה במסירות נפש ובשמחה

דברו אל כל עדת ישראל וגו' בעשור וגו' אבות שם לבית, במדרש (שמו"ר טו) הדא הוא דכתיב (בראשית כב, ח) אלהים יראה לו השה לעולה בני.

ובהעיר לב י"ל ע"פ פשוטו, הנה יש כמה בני אדם שעושים מצוה אחת, ואין טעם ומחשבה של אדם זה בעשייתו המצוה, כטעם ומחשבה של אדם הזה בעשייתו מצוה זו גופא. דעיקר הוא הכוונה זכה ורצויה בעשייתה, ר"ל כשהאדם עושה מצוה, יהא בכל לבו ונפשו ומאודו בדחילו ורחימו ולמסור נפשו עליו, מחמת שבוער בלבו אהבת ה' מאוד כמ"ש (שיר"ש ח, ז) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו, ויהיה מתוק לו עשיית המצוה יותר ויותר מכל מיני מתיקות שבעולם, ויהא שש ושמח כמוצא שלל רב ויותר, ועי"ז עושה אותה במסירות נפש ולא יבוש מהמלעיגים עליו. וכמו כן במצות קרבן פסח, שציוה הש"י שיקחו להם בעשור לחודש מלה ויקשרו אתו בכרעי המטה ולהיות מוכן לשחטו בערב פסח, והנה היו ביניהם כמה אנשים מן הערב רב וכדומה שלא היו מאמינים בדבר זה שיגאלו, והיו מתלוצצים מזה. אמנם הכשירים שבישראל בני אברהם יצחק ויעקב, תפסו אומנות אבותיהם הק' בידיהם ומסירות נפשם להש"י לקיים מצותו וקשרו המלה בכרעי המטה, הגם שהיו תועבת מצרים כמ"ש הן נזבח את תועבת מצרים גו', על כל זה לא חששו לזה וקיימו פקודת מלכנו כולם כאחד במסירות נפש באמת ותמים. אחד, מחמת גודל האמונה שהאמינו בני ישראל בהש"י ובמשה עבדו שבודאי תהיה הגאולה. והב' מחמת שהש"י צוה לעשות כן, עשו פקודתו ית' לקיים מצותו במסירות נפש, כמו יצחק אע"ה בעת העקידה שפשט צוארו לקיים דבר ה', ולא חששו לדברי המלעיגים והליצנים כמו שרי ועבדי פרעה אש יראו זאת וישחקו עליהם.

(אוהב ישראל)

ויקחו להם ש"ה שער התשובה

וזה שמזהיר הכתוב ויקחו להם ש"ה נומ' ש'ער ה'תשובה שפתח האדם השערי תשובה וישוב בתשובה שלימה על כל מה שנהג ימיו ושנותיו עד עתה וכו'.

ואם ימעט הבית מהיות משה. היינו כשימעט איזה בית שלא יוכלו לעורר עצמם בתשובה מרמוז הכ' עצה לזה באמרו, ולקח הוא ושכנו, שכ"ן מרמוז להש"י השוכן בישראל כמ"ש ונתתי משכני בתוכם. וכתוב אני ה' שוכן בתוך ב"י. ולכן נקרא הש"י בשם שכן קרוב כי קרוב ה' לכל קוראיו, וזה ולקח הוא ושכנו הקרוב אליו, הינו שיקח לו עזר וסעד מהשי"ת במה שיתפלל לפניו ית' מקורות לכו שיעזור לו ויאיר לו מאורו ית' שיוכל להתקרב אליו ית' ולשוב בתשובה שלימה על כל מה שפגם עד עתה.

(מגן אברהם)

מעלת ד' ימי הביקור

ולפרש גודל מעלות יום י"ד, שהוא יום השבתת שאור ושריפת החמץ וזמן עשיית הפסח, ומעלת היום הזה היה במצרים ששחטו והרסו את אלהי מצרים, כי תועבת מצרים כל רועי צאן, שהיו עובדים לצאן וזה תועבתם, וישראל שחטו אותו בפניהם והרסו את אלהיהם הע"ז שלהם ולא יכלו למחות בהם.

ומקחו היה מבעשור ד' ימים קודם שחיטה, ואותן ד' ימים המה נגד ד' עולמות אבי"ע ובכל יום תקנו עולם אחד, בעשור תקנו עולם העשיה, ובי"א עולם יצירה, ובי"ב עולם הבריאה, ובי"ג עולם האצילות, ובי"ד שוחטו וזובח את יצרו הרע הבא מסטר דשעיר שהוא הפסח טמא, כמו שהבאתי בהלכות פסח בחלק א'.

וכמו כן בפסח דורות צריך ביקור ד' ימים, לבקר את מעשיו ולהתחרט על כל העברות שעשה לעשות תשובה, ויהא המום עובר ואדם ביק"ור בל ילין, אם לא יבקר ויבחין את כל אשר עשה עד היום, ומעון ביקור עכ"פ ד' ימים קודם פסח נגד ד' עולמות שזכרתי, ובתחלת שש ישרוף את החמץ, ויכוין בשעת שריפת החמץ שהוא מבער את הרע מביתו ומרשותו בתחלת שש שעות על היום, המרמוז על הוא"ו

מן השם הוי"ה ב"ה שיקורב אל הה"א ראשונה, ובזה יזכה ללבוש בגדי שש וארגמן.
(שער המלך)

יקחו את הפסח בעשור לחודש דווקא

ובזה מתורץ דהאיך נטלו את הפסח בעשור לחודש וקשרו אותו בכרעי המטה והיו אומרים למצריים שהם רוצים לשחוט לשם פסח, דהא מקודם לכן אמרו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו (שמות ח, כב) לעיניהם דייקא, שהיה להם פחד מחמת השגחתם שהיו משגיחין עליהם, וכפי מה שבארנו למעלה הוא נכון דכשנכנסו אחרי כן במדריגות מוחין דגדלות לא היו משגיחין על השגחתם, כי היו במדריגה שלא היו מתיראין משום דבר וממשלת מצרים וגבורתם כלא נחשבו. ואפשר לומר שמפני זה צוה להם השי"ת שיקחו את הפסח בעשור לחודש כדי להכניסם במדריגה במוחין דגדלות.

(קדושת לוי)

ביום שקוראין שבט דן חל א' דר"ה

שמעתי בשם צדיק אחד כמדומה בשם הגה"ק מצאנו זי"ע, שאמר שביום שקוראים בו הנשיא משבט דן ביומא דניסן (ביום העשירי), בו ביום חל יום א' דראש השנה, ואמר ע"ז רמז (בראשית מט, מז) דן ידין עמו, כלומר בעת שקוראים הנשיא דן, אז ידין עמו, הוא יום הדין אשר בא יבא השי"ת במשפט עם יצורי כפיו.

(אמרי צדיקים - איטינגא)

קריאת סדר קרבנות הנשיאים

קרבן אחיעזר בן עמישדי

יום שלישי בשבת היה ועשרה לחודש ניסן היה. והיה מסורת ביד שבט דן חכמיהם וגדוליהם מן יעקב אבינו כל מה שעתיד ליארע להם עד ימות המשיח. ונשיא דן הקריב קרבנו כנגד שמשון, לפי שברכת יעקב לדן לא היתה אלא על שם שמשון, וגם גבורת שמשון לא היתה תלויה אלא בנזירותו, לכך הקריב נשיא דן על הסדר הזה (יד, ט), ורמז בכל פרט מהקרבן לענין אחר בענין נזירות (מדרש רבה).

בַּיּוֹם הַעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנֵּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: קָרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף
אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיתָם | מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּה אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב
מִלֵּאָה קִטְרֶת: פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֶתְרִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:

ואחר אמירת פרשת הנשיאים יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתֹּאִיר הַיּוֹם בְּחֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל עַל גְּשָׁמֵינוּ
קִדְיָשִׁין דְּמִתְחַדְשִׁין בְּצַפְרִים וּמִצְפָּצְפִּין בְּשִׁבְחִין וּמִצְלָאִין עַל עַמָּא קִדְיָשָׁא יִשְׂרָאֵל. רְבוּנוּ
שֶׁל עוֹלָם, תְּכַנֵּים וּתְעִיל תְּנִיד צִיפְרָא קִדְיָשָׁא לְאַתֵּר קִדְיָשָׁא דְאַתְמַר עֲלֵיהּ עֵין לֹא רֵאתָה
אֱלֹהִים זֹלָתָךְ. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁפָאֵם אֲנִי עֲבָדְךָ מִשְׁבֵּט (דן)
שְׁקִרְאֵתִי בְּתוֹרְתְךָ פְּרָשָׁה שֶׁל הַנְּשִׂיא הַיּוֹם, אֲזִי יֹאִירוּ נָא עָלַי כָּל נִיצוּצֵין קִדְיָשִׁין וְכָל הָאוֹרוֹת
הַקְדוּשׁוֹת הַכְּלוּלוֹת בְּקִדְשָׁתָא זֶה הַשְּׁבֵט, וְאַהֲיָה מְלַבֵּשׁ בְּקִדְשָׁתָא זֶה הַשְּׁבֵט לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל
בְּתוֹרְתְךָ וּבִירְאָתְךָ לַעֲשׂוֹת רָצוֹנְךָ כָּל יְמֵי חַיֵּי אֲנִי וְזֵרְעִי וְזֵרְעֵי מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם: